

УДК 336.2

*Косторной С. В.
к.е.н., старший викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Розглянуто особливості нарахування податку на додану вартість у сільськогосподарських підприємствах, зокрема застосування спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість згідно Податкового Кодексу України.

Ключові слова: оподаткування, Податковий Кодекс, податок на додану вартість, спеціальний режим оподаткування ПДВ.

Постановка проблеми. Сільське господарство, як стратегічна галузь економіки України, має можливість користуватися спеціальними режимами оподаткування, мета яких сприяти його розвитку. Одним з основних способів державної підтримки сільського господарства є застосування спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства, який регулюється статтею 209 Податкового кодексу України [1], проте його практичне використання в сільськогосподарських підприємствах має ряд суттєвих особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оподаткування сільськогосподарських підприємств, і зокрема нарахування податку на додану вартість розглядали в своїх працях наступні вчені Гарасим П. М., Дем'яненко М. Я., Лайко П. А., Осадчий С. О., Сенік В. М., Тулуш Л.Д. та інші. Більш детального дослідження потребують проблеми застосування спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість у сільськогосподарських підприємствах.

Ціль роботи – розглянути особливості нарахування податку на додану вартість в сільськогосподарських підприємствах, зокрема застосування спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість, а також складання податкової звітності та використання акумульованих на спецрахунок

коштів.

Виклад основного матеріалу. Указом Президента "Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників" від 02.12.1998 р. № 1328 було запроваджено механізм при якому не підлягали сплаті до бюджету суми податку на додану вартість, які нараховуються сільськогосподарськими товаровиробниками - платниками податку на додану вартість щодо операцій з продажу товарів (робіт, послуг) власного виробництва.

Законом України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" № 639 від 31 жовтня 2008 року до Закону України "Про податок на додану вартість" була введена стаття 8-1 "Спеціальний режим оподаткування діяльності у сфері сільського і лісового господарства та рибальства".

В Податковому Кодексі України спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства, регулюється статтею 209 і буде діяти до 1 січня 2018 року (згідно п. 2.4 Прикінцевих положень ПКУ) [1].

Згідно із цим режимом сума податку на додану вартість, нарахована сільськогосподарським підприємством на вартість поставлених ним сільськогосподарських товарів/послуг, не підлягає сплаті до бюджету та повністю залишається в розпорядженні такого сільськогосподарського підприємства для відшкодування суми податку, сплаченої (нарахованої) постачальнику на вартість виробничих факторів, за рахунок яких сформовано податковий кредит, а за наявності залишку такої суми податку - для інших виробничих цілей.

Операції з постачання сільськогосподарської продукції оподатковуються за основною ставкою ПДВ. Відповідно до п. 10 підрозділу 2 розділу ХХ Кодексу «Перехідні положення» установлено, за податковими зобов'язаннями з податку на додану вартість, що виникли: з 1 січня 2011 року до 31 грудня 2013 року включно, ставка податку становить 20 відсотків; з 1 січня 2014 року – 17

відсотків.

Зазначені суми податку на додану вартість акумулюються сільськогосподарськими підприємствами на спеціальних рахунках, відкритих в установах банків у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України [1].

Якщо сума податку на додану вартість, сплачена (нарахована) сільськогосподарським підприємством постачальнику на вартість виробничих факторів, перевищує суму податку, нараховану за операціями з постачання сільськогосподарських товарів/послуг, то різниця між такими сумами не підлягає бюджетному відшкодуванню та зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду.

Форма, порядок заповнення та подання декларації з ПДВ встановлені Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» від 25.11.2011 р. № 1492 [2] зі змінами згідно Наказу Міністерства фінансів України від 17.12.2012 р. № 1342 (який передбачає відміну форм скороченої та спеціальної декларацій, а також податкової декларації переробного підприємства).

За новими правилами усі платники податку на додану вартість подають податкову декларацію з позначкою "0110", у якій відображаються розрахунки з бюджетом. Платники податку, які згідно зі статтею 209 розділу V Кодексу застосовують спеціальний режим оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства, крім декларації 0110 подають податкову декларацію з позначкою "0121"/"0122"/"0123". До такої податкової декларації включаються лише ті операції, що стосуються спеціального режиму.

Звітний (податковий) період може дорівнювати одному календарному місяцю, а у випадках, визначених Кодексом, - календарному кварталу (зокрема, для платників податку, які мають право на застосування нульової ставки податку, а також які сплачують єдиний податок).

Якщо звітний (податковий) період дорівнює календарному місяцю, декларація подається до органу державної податкової служби, в якому

перебуває на обліку платник податку, протягом 20 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця. Для квартального періоду – відповідно, 40 днів.

У складі декларації подаються передбачені додатки (у разі заповнення даних у відповідних рядках декларації) та копії записів у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних.

Додатками до декларації є [2]:

1. Розрахунок коригування сум податку на додану вартість (Д1)
2. Довідка щодо залишку суми від'ємного значення попередніх податкових періодів, що залишається непогашеним після бюджетного відшкодування, отриманого у звітному податковому періоді, та підлягає включенню до складу податкового кредиту наступного податкового періоду (Д2).
3. Розрахунок суми бюджетного відшкодування (Д3).
4. Заява про повернення суми бюджетного відшкодування (Д4).
5. Розшифровки податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів (Д5).
6. Довідка (Д6) подається платниками, які заповнюють рядки 3, та/або 4, та/або 5 декларації, та підприємствами (організаціями) інвалідів.
7. Розрахунок (перерахунок) частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях (Д7).
8. Заява про відмову постачальника надати податкову накладну (порушення ним порядку заповнення та/або порядку реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних) (Д8).
9. Розрахунок питомої ваги вартості сільськогосподарських товарів/послуг до вартості всіх товарів/послуг (ДС9).

Додатки 1, 6, 7, 8 подаються до декларацій 0110/0121-123/0130/0140 за наявності подій, які підлягають відображенню у таких додатках. Додатки 2, 3, 4 подаються лише до декларації 0110. Додаток 9 подається до декларацій 0121-0123/0130.

При заповненні сільськогосподарськими підприємствами декларації з позначкою 0121 у рядку 1 (Операції на митній території України, що оподатковуються за основною ставкою) вказуються виключно операції з постачання сільськогосподарським підприємством вироблених (наданих) сільськогосподарських товарів/послуг на власних або орендованих виробничих потужностях, а також на давальницьких умовах.

У розділі II "Податковий кредит" декларації 0121 відображаються:

а) товари/послуги, які придбаваються сільськогосподарським підприємством для використання у виробництві сільськогосподарської продукції, а також основні фонди, які придбаваються (споруджуються) з метою використання у виробництві сільськогосподарської продукції. У разі якщо товари/послуги, основні фонди, виготовлені та/або придбані, використовуються сільськогосподарським підприємством частково для виготовлення сільськогосподарських товарів (послуг), а частково для інших товарів/послуг, то сума сплаченого (нарахованого) податкового кредиту розподіляється виходячи з питомої ваги вартості сільськогосподарських товарів/послуг у загальній вартості усіх товарів/послуг, поставлених за 12 попередніх послідовних звітних (податкових) періодів.

б) послуги, супутні постачанню сільськогосподарського товару, який вирощується, відгодовується, виловлюється або збирається (заготовлюється) безпосередньо платником податку.

У рядку 25 декларації вказується сума податку на додану вартість, яка підлягає нарахуванню за підсумками поточного звітного (податкового) періоду, з урахуванням залишку від'ємного значення попереднього звітного (податкового) періоду, та:

- сплачується до загального фонду державного бюджету - рядок 25.1 декларації 0110;
- спрямовується на спеціальний рахунок сільськогосподарського підприємства - рядок 25.2 декларації 0121-0123 [2];

Порядок використання сум ПДВ, нарахованих сільськогосподарськими

підприємствами визначено Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку акумулювання сільськогосподарськими підприємствами сум податку на додану вартість на спеціальних рахунках, відкритих у банках та/або органах, які здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів" від 12 січня 2011 р. № 11 [3].

Сільськогосподарське підприємство у разі обрання спеціального режиму оподаткування відкриває протягом одного звітного (податкового) періоду спеціальний рахунок (поточний рахунок із спеціальним режимом використання) за умови подання засвідченої органом державної податкової служби копії свідоцтва про реєстрацію сільськогосподарського підприємства як суб'єкта спеціального режиму оподаткування.

Сума податку на додану вартість перераховується сільськогосподарським підприємством з поточного рахунка на спеціальний рахунок у строки, встановлені для перерахування суми податку на додану вартість до державного бюджету.

Сільськогосподарське підприємство подає за місцем своєї реєстрації не пізніше останнього календарного дня місяця, що настає за звітним (податковим) періодом, органам державної податкової служби копії платіжних доручень про фактично зараховані на спеціальний рахунок суми податку на додану вартість за кожний звітний (податковий) період [3].

Перерахована на спецрахунок сума залишається в розпорядженні сільськогосподарського підприємства і може бути використана на виробничі цілі (в проаналізованих підприємствах – переважно на придбання запчастин, добрив, засобів захисту рослин).

Акумульована сума ПДВ в Україні в 2010 році склала близько 11 млрд. грн. [4], при цьому цільове використання цих коштів є недостатньо врегульованим. Пропонуються різні шляхи удосконалення спецрежиму щодо ПДВ. Проект урядового законопроекту №10731 від 07.07.2012 р. "Про внесення змін до ст. 209 Податкового кодексу України (щодо особливостей сплати податку на додану вартість сільськогосподарськими підприємствами)"

передбачає посилення регулювання використання цих коштів з метою розвитку галузі тваринництва.

Зміни системи оподаткування України (запропоновані Державною податковою службою України) [5] передбачають (поряд зі зниженням ставок ПДВ до 12 % та 7 % та введенням податку з обороту) скасування пільг з ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників, що призведе до відчутного погіршення їх фінансового стану.

Висновки. З вступом у дію в 2011 році Податкового кодексу України не відбулося докорінних змін в оподаткуванні сільськогосподарських підприємств, продовжує функціонувати спеціальний режим оподаткування ПДВ (до 2018 року), який в умовах нестачі вільних бюджетних коштів є вагомим та дієвим механізмом непрямої підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Платникам необхідно відслідковувати зміни в порядку нарахування ПДВ, які були досить частими і очікуються в майбутньому, а також звернути увагу на порядок заповнення нових форм декларацій та необхідність подання їх виключно в електронній формі для великих та середніх підприємств.

Література.

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» від 25.11.2011 р. № 1492 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1490-11>

3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку акумулювання сільськогосподарськими підприємствами сум податку на додану вартість на спеціальних рахунках, відкритих у банках та/або органах, які здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів" від 12 січня 2011 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2011-п>

4. Кінець останній "селянській вольниці"! Використання 11 млрд.грн. акумульованого ПДВ зарегулюють? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroconf.org/content/kinec-ostanniy-selyanskiy-volnici-vikoristannya-11-mlrdgrn-akumulovanogo-pdv-zaregulyuyut>

5. Зміни системи оподаткування України (запропоновані Державною податковою службою України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chp.com.ua/all-news/item/17463-zmini-sistemi-opodatkuвання-ukrayini>

***Аннотація.** Рассмотрены особенности начисления налога на добавленную стоимость в сельскохозяйственных предприятиях, в частности применение специального режима налогообложения налогом на добавленную стоимость согласно Налоговому Кодексу Украины.*

***Ключевые слова:** налогообложение, Налоговый Кодекс, налог на добавленную стоимость, специальный режим налогообложения НДС.*

***Summary.** The features of VAT calculation in agricultural enterprises, including the use of a special tax regime of VAT are considered according to the Tax Code of Ukraine.*

***Keywords:** Taxation, Tax Code, VAT, special VAT.*